

Från Luther till Bach.

F. M. Allard, Från Luther till Bach. Liturgisk-musikaliska studier från den evangeliska kyrkosångens klassiska tid. Skriftserien Svenskt Gudstjänstliv n:r 3. Stockholm, Diakonistyrelsens bokförlag 1932. Pris häftad kr. 3: 75, inb. kr. 4: 75.

Den svenska kyrkan har nu i snart tvenne decennier i 1914 års Hymnarium ägt en sångbok av sällsynt gedigen karaktär. Man kan knappast överskatta den skuld, i vilken den nutida svenska kyrkosångsrörelsen står till detta monumentala verk. En blick på de stora kyrkosångsmötenas repertoire är talande nog. Granskar man det musikaliska materialet i detta Hymnarium från kronologisk synpunkt, skall man lätt finna, att det mesta och tyngst vägande härstammar antingen från nutida svenska kyrkokompositörer — bland vilka John Morén intager en plats för sig både ifråga om kvalitet och kvantitet — eller från tyska komponister under den tidrymd, som begränsas av de båda namnen Luther och Bach.

Vad som nu blivit sagt om 1914 års Hymnarium gäller med vissa in-skränkningar och modifikationer också i stort sett om det hymnarium, som under namn av *Musica Sacra* utkom år 1915. Tillsammans utgöra dessa båda sångsamlingar ett ståtligt monument över den kyrkomusikaliska renässansen inom den svenska kyrkan under det tjugonde århundradets första fjärdedel.

Genom praktisk erfarenhet torde de flesta av våra *kyrkligt* intresserade körledare besitta en mer eller mindre grundlig kännedom om dessa båda verk. Däremot torde för många den historiska bakgrund, mot vilken flertalet av deras skönaste pärlor måste ses för att framträda i full belysning utan överdrift kunna liknas vid en terra incognita. Detta är att beklaga. Ty historisk kunskap om den musik som skall utföras skänker alltid åt den ett ökat intresse. Ingen musik är heller så allmängiltig, att icke vidgad historisk kunskap öppnar nya inblickar i dess väsen och skänker djupare förståelse för dess utförande.

Orsaken till det lika obestridliga som beklagliga faktum att i allmänhet den historiska kunskapen rörande kyrkans musik är klen även bland våra kyrkomusikaliskt intresserade och livaktiga präster och organister ligger åtminstone delvis i öppen dag. Den är i första rummet att söka i den nästan fullständiga bristen på den kyrkliga musiken berörande historiska framställningar, avfattade på svenskt språk. Den som velat skaffa sig kyrkomusikhistoriskt vetande har därför varit praktiskt taget nödsakad att vända sig till den tyska litteraturen i ämnet. Ingen kan emellertid förtänka tyskarna att de skrivit sina arbeten med tanke på tyska förhållanden och icke svenska. En följd härav har blivit, att om man övervunnit de svårigheter som det främmande språket bereder och uppsökt ett arbete av måttligt omfång, som med hänsyn till volym och pris icke verkat alltför avskräckande, har man likväl knappast där funnit tillräckligt av just de detaljer, som erfordras för att förstå de svenska förhållandena, men säkerligen har läsaren i de flesta fall blivit avskräckt från att plöja ige-

nom de många större verk, som han kanske förstått erfordras för att finna vad man sökt efter. Om energien inför dylika utsikter slappnat är begripligt nog. En svensk kyrkomusikhistorisk litteratur är därför i högsta grad av behovet påkallad, om icke det alltmera växande intresset för den viktiga del av kyrkans arbete som kyrkomusiken utgör allfort skall komma att sakna det befruktande inflytande, som historisk förstälse innebär.

Kyrkoherde Allards idé att skriva en musikhistorisk kommentar till den svenska kyrkans båda förnämsta hymnarier — ty en sådan är hans här ifrågakarande arbete avsett att vara — är därför helt enkelt ypperlig. Själv är han en av den svenska kyrkosångsrörelsens mest framträdande och mest entusiastiska förkämpar, vars brinnande hänförelse för den heliga sången är till överflöd bestyrkt. Säkerligen är han själv den förste att erkänna, huru de musikhistoriska studierna vidgat hans blick för nya skönhetsvärden i svunna tiders musica sacra, fördjupat hans förstälse för de gamle mästarnes verk och stärkt hans sinne för och kärlek till den *äkta* kyrkomusiken. Och åt andra har han velat giva något av vad han själv skådat och erfarit. Att han då tagit våra båda stora, förut nämnda hymnarier, till utgångspunkt är naturligt. Och att hans framställning tagit formen av en med hänsyn till svenska förhållanden avfattad översikt över den tyska protestantiska kyrkomusikens klassiska tid — tiden från Luther till Bach — är också lätt förklarligt, när man tar i betraktande, att det är denna tids mästare, som givit oss de flesta av de tyngst vägende bidragen i dessa sångsamlingar. Att författaren emellertid icke inskränkt sig till dessa båda hymnarier utan ock i den mån utrymmet medgivit tagit hänsyn till den svenska koralboken skall med tacksamhet antecknas, ehuru vi beträffande koralboken voro något bättre lottade än beträffande hymnarierna genom Rudins tyvärr blott alltför litet kända bok om »De rytmiska koralerna». Ävenså bör författaren hava erkännande för de visserligen sparsamma men dock väl valda notiser rörande orgeln och orgelspelet som meddelas. Kanske kunna sidorna 113 ff. hos någon väcka lust till att närmare taga kännedom om 16- och 1700-talens koralbearbetningar för orgel. En lätt tillgänglig samling finnes ju i Straubes »Choralvorspiele Alter Meister».

Det vore mycket frestande att här åtminstone meddela bokens innehållsförteckning för att giva en föreställning om huru författaren grupperat sitt stoff. Vi avstå dock från varje försök att giva en redogörelse för bokens innehåll. Vi göra det i den förvissningen, att varje läsare av denna tidskrift själv skaffar sig boken och begagnar möjligheten att i författarens vederhäftiga och angenäma sällskap genomvandra dessa intressanta århundraden. Det är förvisso att förena utile dulci.

Icke heller är det anmälares avsikt att här ingå på någon kritisk granskning. Med avseende på compositionen kunde kanske annars ett eller annat önskemål framställts beträffande större överskådlighet. Säkerligen hade ock framställningen blivit ännu värdefullare om ökat utrymme beretts karakteristiken av olika musikaliska former. Denna är stundom ganska knapphändig. Att man icke alltid kan instämma i författarens värdesättning ligger i sakens natur. Som ex. må nämnas hans höga uppskatt-

ning av Melchior Francks »Jerusalem, du hochgebaute Stadt», en melodi som alltid i anmälares tycke verkat ganska obetydlig och närmast tett sig som en något avsigkommen släkting till de gamla äkta kärnkoralerna.

Författaren meddelar i företalet att hans bok till största delen utgöres föreläsningar, hållna vid instruktionskurser för körledare och organister. Anmälares hade tillfälle att vid körledarekursen i Motala 1928 åhöra de föreläsningar som bilda framställningens huvudpart. Det är honom odelat angenämt att i minnet gå tillbaka till dessa timmar, då det muntliga föredraget genom författarens glödande kärlek till sitt ämne gjorde orden ännu mera levande. Men det är ock för anmälares odelat angenämt att nu ha fått förnya bekantskapen med dessa föreläsningar. Och detta icke minst därför att boken vittnar om att författaren icke slagit sig till ro. Särskilt tvenne i litteraturförteckningen anförda och i framställningen flitigt utnyttjade böcker — Adlers Musikgeschichte och Mosers Geschichte der deutschen Musik — visa att författarna velat följa med sin tid. Det är förvånande och ådagalägger en mindre vanlig spänstighet, att en av praktiska värv så upptagen man lyckats medhinna så omfattande studier. Det är anmälares en glädje att kunna lyckönska både författaren och den svenska kyrkomusiken till det nu föreliggande resultatet av hans arbete.

Knut Peters.

Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koor.

På Levin & Munksgaards Forlag i Köpenhamn har utgivits en ny, kritisk upplaga av Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koor. Det berömda psalmverket, som består av två delar, »parter», utgavs första gången 1673 (Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koors Første Part) och 1681 (Aandelige Siunge-Koors Anden Part), och har sedan dess upplevat ett 20-tal upplagor. Den nya utgåvan har ombesörjts av en lekman, apotekare A. E. Sibbersen, men har blivit försedd med en utförlig och högeligen intressant kyrkohistorisk inledning om »Dansk Syn paa Fromhed og Gudfrygtigheds øvelse' i ældre luthersk Tid» av professor J. Oskar Andersen. Upplagan är icke avsedd för menige man eller att brukas i andaktslivet utan har väl huvudsakligen ett vetenskapligt syfte. Det är en ståtlig volym i folioformat med flera porträtt och de äldsta upplagornas titelsidor samt noterna till psalmernas melodier i fotostatiska avtryck. Ur kyrkohistorisk och kyrkomusikalisk synpunkt har upplagan ett stort värde.

Utgivaren synes huvudsakligen hava drivits av ett litterärt och språkligt intresse att döma av dedikationen: Tillegned Venner af »vort ældgamle kiere Moders sprog». Kärlek till modersmålet var det ock, som